

www.ElitesJournal.ir

مجله نخبگان علوم و مهندسی

Journal of Science and Engineering Elites

ISSN 2538-581X

جلد ۲- شماره ۵- سال ۱۳۹۶

نقش جهاد و شهادت در پیروزی های حزب الله لبنان

محمد سجاد شیروودی

کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی

m.s.shiroody@gmail.com

ارسال: خرداد ماه ۹۶ پذیرش: آبان ماه ۹۶

خلاصه

جنبش انقلابی حزب الله لبنان، یکی از مشهورترین و تأثیرگذارترین گروه های اسلام گرا، در دهه هشتاد میلادی در جهان عرب ظهور یافت. در شرایطی که لبنان در آتش جنگ داخلی می سوخت، ارتش اسرائیل در ژوئن ۱۹۸۲، تهاجم گسترده ای را به لبنان آغاز کرده و نیمی از خاک این کشور را به اشغال خود در آورد. در واقع شکست گروه های فلسطینی و احزاب چپ لبنان در مقابله با این تهاجم، شکست نظریه های ملی گرایی عربی و ایدئولوژی های چپ (کمونیسم، بعث، ناصریسم و...) را در پی داشت و زمینه را برای ظهور حزب الله لبنان به عنوان تنها گزینه، برای مقابله با این تجاوزات فراهم ساخت.

کلمات کلیدی: حزب الله، انقلاب اسلامی، رژیم صهیونیستی، جهاد، لبنان.

۱. مقدمه

حزب الله لبنان یک جریان مسلمان انقلابی است و تمام افرادی که دارای ویژگی اسلامی و انقلابی باشند را دربر می گیرد. نخستین باری که اسم حزب الله، به عنوان یک حرکت اسلامی بر سر زبان ها آمد، موقعی بود که تجاوز اسرائیل به لبنان در سال ۱۳۶۱/۱۹۸۲، آغاز شد و نیروهای صهیونیستی قسمت گسترده ای از سرزمین های لبنان را اشغال نمودند [۱]. مقاومت دولت و ارتش لبنان شکست خورد، و دیگر نتوانستند کاری انجام دهند، و مردم با شکست احزاب و گروه های لبنانی، ناامید شده و چنین می پنداشتند که دیگر هیچ قدرتی غیر از اسرائیل در منطقه نیست، و لبنان جزیی از کشور اسرائیل شده و هرگز توان رهایی از آن وجود ندارد.

در آستانه سقوط کامل لبنان، تنها یک نیرو وجود داشت که عزم جدی برای مبارزه و نبرد با دشمن صهیونیستی داشت و آن هم مؤمنین متعهد بودند، که بعدها نام حزب الله انقلاب اسلامی لبنان به خود گرفت، و به تدریج به یکی از انقلابی ترین تشکل های سیاسی، در جهان اسلام تبدیل شد، و حرکت عظیمی را علیه آمریکا و اسرائیل و هم پیمانان آنان بوجود آورد. حزب الله لبنان و حرکت عظیم آن، در حقیقت پرتویی از اسلام است که از مساجد و مراکز روحانی نشأت گرفته و با برخورداری از ویژگی های عمیق و حیات بخش اسلام راستین، به دور از تنگ نظری ها و خود محوری های حزبی و گروهی، توده های وسیعی از مردم لبنان را در بر گرفته است.

سیدحسن نصرالله، دبیر کل حزب الله، در پاسخ به این سؤال که خط فکری و سیاسی حزب چیست؟ چنین عنوان کرد: اسلام برای ما، دین، مسجد و مدرسه و خیابان و دولت است. اسلام قادر است در مشکل ترین شرایط و بدترین تهدیدها، انقلاب بر پا کند و اقامه دولت نماید [۲]. هم چنین، شیخ طرد، یکی از روحانیون حزب الله، در این خصوص بیان می کند: ایران و لبنان یک ملت واحد و یک کشور واحد هستند و همان گونه که یکی از علمای ایران می گوید، ما از لبنان پشتیبانی سیاسی و نظامی می کنیم. تأثیرپذیری ظاهری و باطنی حزب الله از ایران باعث گردید تا در محافل داخلی لبنان (جنبش های رقیب حزب الله چون امل) و نیز در منطقه و جهان، این اتهام به حزب الله وارد گردد که ساخته دست ایرانیان و آلت دست آنان می باشد.

استعمارگران، دشمنان اسلام، همواره در صدد بوده و هستند که بین شیعه و سنی لبنان ایجاد اختلاف نمایند، اما حزب الله لبنان این توطئه را خنثی نموده و شیعه و سنی در حالی که دشمن مشترک خود را شناخته اند، چنان صفوف خود را فشرده کرده و در مقابل تمام قدرت های شیطانی ایستاده اند، که نموداری از آن در صحنه تظاهرات ها، از جمله تظاهرات عظیم صیدا، بعد از اولین گام پیروزی علیه اسرائیل غاصب را جهان شاهد بود، و این نتیجه عملکرد حزب الله در جهت آگاه سازی مردم از توطئه مستکبران و تلاش در جهت یک پارچگی مسلمانان لبنان در برابر تهدیدات آن ها می باشد.

حزب الله تنها جنبشی است که از بدو شکل گیری آن به جای شعار، به عمل پرداخته، و به طور جدی وارد مبارزه با اسرائیل و آمریکا شد و با اتکا بر خداوند و پیروی از ولایت فقیه و بهره گیری از نیروی مردمی، ضربه های سخت و سهمگین، به ارتش اشغالگر اسرائیل وارد نمود، به طوری که بارها، خود صهیونیست ها اعلام کرده اند که مقاومت در برابر حزب الله بی فایده است و نمونه آن، در پی به هلاکت رسیدن چهار ژنرال ارتش اسرائیل، توسط حزب الله، در اوایل اسفند ۱۳۶۲/مارس ۱۹۸۳ می توان مشاهده کرد. موشه آرنز، وزیر جنگ سابق رژیم غاصب اسرائیل، ضمن اعتراف به قدرت و توانایی حزب الله، عجز خود را در مقابل آنان ابراز داشت، و در ادامه گفت که سوریه مشوق حزب الله در عملیات نظامی علیه اسرائیل است [۳].

از دلایل موفقیت حزب الله، در مبارزات خود علیه رژیم صهیونیستی، می توان به مواردی اشاره نمود که عبارتند از: استقلال و فعالیت سری، گستردن دامنه مقاومت، استفاده از روش های پیشرفته جنگی، مقابله با دشمن و آرام سازی اوضاع داخلی. حزب الله بر خلاف جنبش های مقاومت دیگر، از زمان پیدایش تاکنون در حملات خود به نیروهای اشغال گر، هیچ گروه یا سازمانی را مشارکت نداده، علت این استقلال، تمایل این جنبش به یک پارچگی عقیدتی میان نیروهای خود نیست، بلکه این جنبش بیم آن دارد که در صورت حضور نیروهایی با گرایش ها و رویکردهای سیاسی و عقیدتی مختلف، به دلیل دشواری کنترل و نظارت بر این نیروها، دشمن در صفوف آنان رخنه کند، چنان که این تجربه تلخ برای گروه های دیگر، به خصوص گروه های فلسطینی، اتفاق افتاده است. به گونه ای که آنان به دلیل رخنه نیروهای امنیتی دشمن در صفوف خود، ضربه ها و ترورهای سختی را شاهد بودند.

سیدحسن نصرالله، دبیر کل حزب الله، تشکیل گروه های مسلح لبنانی برای مقاومت در برابر اسرائیل را به عنوان چارچوبی جامع، برای تمام علاقه مندان به مشارکت در مبارزه مسلحانه با نیروهای اشغال گر، را در جنوب لبنان مطرح کرد و هم چنین، تأکید می کند که این تشکیلات در عین مستقل بودن، برای انجام اقدامات نظامی و امنیتی در مناطق اشغالی لبنان، مقاومت اسلامی را یاری خواهد نمود.

اعلام تشکیل مقاومت، در برابر نیروهای اشغال گر، بدون هیچ محدودیت عقیدتی نه تنها اقدامی برای دفع تهمت انحصارطلبی در مقاومت و نه تنها به عنوان علاقه مندی به حفظ چارچوب سازمانی، امنیتی و نظامی نیروهای مقاومت اسلامی، بلکه به معنای درک اهمیت توسعه دامنه مبارزه با دشمن، در جامعه لبنان است که با تشکیل این هسته ها با محوریت رهبران حزب الله، چندین هدف را دنبال نمود. از آن جمله: نهادینه سازی مسأله مبارزه با دشمن و آزادسازی اراضی اشغال شده، مبارزه با روند سازش،

ناکام گذاردن تلاش‌های دشمن برای تثبیت پایه‌های اشغال‌گری و موجودیت غاصبانه‌اش، به عنوان واقعیتی قانونی در قلب خاورمیانه و خلق یک نقطه اجماع بزرگ ملی، قومی و اسلامی که شامل انواع نیروها، رهبران، گروه‌های اجتماعی، مذاهب دینی و باورهای سیاسی، فرهنگی و فکری می‌باشد. حزب‌الله در راستای مبارزات خود، از شیوه‌های جنگ چریکی، مین‌گذاری یا کمین‌گذاری در راه‌های ارتباطی دشمن و نیز، عملیات‌های شهادت‌طلبانه، عملیات‌های گسترده نظامی هم‌زمان که در آن‌ها موفق شده و توانسته، مواضع دشمن را در ساعات طولانی تصرف کند، و سربازان اسرائیلی را به اسارت بگیرد. در زمینه توان اطلاعاتی هم، توانسته به درجه بالایی برسد، که می‌تواند تحرکات اسرائیل را زیر نظر داشته و ضربات سنگینی به نیروهای اسرائیلی وارد سازد. مثلاً، به هلاکت رساندن شانزده چترباز اسرائیلی در سال ۱۹۹۷/۱۳۷۶ که قصد فرود آمدن در شهر انصاریه در جنوب لبنان را داشتند و هدف قراردادن دو ناوچه پیشرفته ارتش اسرائیل توسط حزب‌الله در سال ۱۳۹۵ و... [۴].

حزب‌الله لبنان به لحاظ جنگ روانی و تبلیغات جنگی نیز، به سطحی رسیده که می‌تواند بر افکار عمومی مردم و نظامیان اسرائیلی تأثیر بگذارد و بارها با تصویربرداری از حملات این جنبش بر ضد نیروهای اشغال‌گر و پخش تصاویر تصرف مواضع اسرائیلی توسط نیروهای حزب‌الله، ضربه‌های شدیدی را بر دشمن وارد ساخت و موجب تضعیف روحیه نظامیان اسرائیلی و بروز چالش‌هایی در سطح حکومت رژیم اشغال‌گر شد و بدر ناامیدی، از نابودی جنبش‌های مقاومت لبنان را در دلشان پاشید و در تغییر رفتار رژیم صهیونیستی نسبت به ادامه مبارزه و اشغال لبنان را به ارمغان آورد.

رژیم صهیونیستی، در مقابله با حزب‌الله لبنان تمهیدات نظامی بسیار خشنی را در پیش گرفته و با حمله‌های نظامی به نیروهای مقاومت و حتی بمباران مناطق جنوب لبنان و قتل عام غیرنظامیان، بودن اعضای حزب‌الله و...، در سطح منطقه اشغالی و همچنین، علیه کشورهایی در منطقه خاورمیانه که از جنبش حزب‌الله حمایت می‌نمودند، در صدد مقابله و شکست این جنبش برآمد، اما گستردگی عملیات‌های فرسایشی حزب‌الله آن‌ها را ناکام ساخته و مجبور نمود که در رفتار خود تغییراتی ایجاد کند. مقاومت حزب‌الله، در انجام عملیات‌های موفقیت‌آمیز و وارد آوردن خسارات سنگین مالی و جانی به رژیم صهیونیستی، رهبران اسرائیل را به چاره‌اندیشی انداخت، و اعتراض‌های ساکنان شهرک‌های یهودی‌نشین به خاطر عدم توانایی دولت برای تأمین امنیت آنان از طرفی و از طرف دیگر، افزایش قدرت هر روزه حزب‌الله و تهدیدات شدیدتر آن علیه اسرائیل، رژیم صهیونیستی را مجبور ساخت، تا در خصوص ماندگاری در لبنان تصمیم جدیدی اتخاذ نماید.

با مشروعیت یافتن منطقه‌ای و جهانی مقاومت اسلامی و اعلام حمایت برخی کشورهای عربی از حزب‌الله لبنان و اختلاف میان سران رژیم صهیونیستی، کابینه این رژیم در ۱۵ اسفند ۱۳۷۸ / ۶/۲۰۰۰ رسماً طرح عقب‌نشینی ارتش این کشور از جنوب لبنان را تصویب کرد [۵]. باراک رئیس‌جمهور اسرائیل که در مذاکرات با حافظ اسد رئیس‌جمهوری سوریه بر سر بلندی‌های جولان به نتیجه‌ای نرسیده بود و برای تحت فشار قرار دادن سوریه، نامه‌ای رسمی به کوفی عنان، دبیر کل سازمان ملل متحد نوشت و اعلام کرد، که ارتش اسرائیل در ۱۷ تیر ۱۳۷۹ / ۷/۲۰۰۰ به صورت یک‌جانبه اقدام به ترک خاک لبنان خواهد نمود [۶]. بدین ترتیب، تصمیم دولت اسرائیل در خصوص عقب‌نشینی، به یک تعهد بین‌المللی تبدیل گردید، ارتش اسرائیل حتی قبل از فرا رسیدن تاریخ فوق، شروع به عقب‌نشینی تدریجی از مواضع خویش، به صورت مرحله‌ای نمود، تا در تاریخ ۷ ژوئیه، عقب‌نشینی نهایی به عنوان شکست بزرگ تلقی نشود، اما این عقب‌نشینی، به طور قطع نشان دهنده شکست مفتضحانه اسرائیل در برابر مقاومت اسلامی بود، و اعتراف سران نظامی و سیاسی اسرائیل، مهر تأییدی بر این مدعاست، به طوری که روزنامه معاریو اسرائیل، از قول یکی از افسران ارتش اسرائیل نوشت: ما در امتحان لبنان رو سیاه شدیم، و شکست خوردیم [۷].

حزب‌الله بعد از پیروزی در جنوب لبنان، از مبارزه با رژیم صهیونیستی دست برداشت و به طرق مختلف، به حمایت از جنبش‌های مقاومت اسلامی فلسطین پرداخت، علاوه بر آن در صدد برآمد تا مسلمانان کشورهای دیگر جهان را از جنایت‌های اسرائیل آگاه ساخته و مسلمانان را برای مبارزه با صهیونیست‌ها متحد سازد. از جمله این اقدامات تأسیس شبکه تلویزیونی

ماهواره‌ای است که در بیداری مسلمانان و گسترش فرهنگ شهادت، نقش برجسته‌ای دارد. به طوری که حدود ده میلیون نفر از مردم جهان، هر شب برنامه‌های ضد آمریکایی و ضد اسرائیلی المنار، شبکه تلویزیونی حزب الله را می‌بینند. شبکه تلویزیونی المنار، جنایات رژیم صهیونیستی را به تصویر می‌کشد و همچنین، نیروهای آمریکایی را به جنایت، عیله بشریت متهم می‌سازد و مجسمه آزادی را با چاقویی که از آن خون می‌چکد نشان می‌دهد، از این رو، آمریکا از این اقدامات احساس نگرانی می‌کند و کشورهای متعددی را در جهت مقابله با این شبکه تلویزیونی، تحت فشار قرار می‌دهد، که در این راستا کشور فرانسه اقدام به تعطیلی دفتر المنار، در آن کشور می‌کند. در این میان رژیم صهیونیستی که این شبکه را در ادامه مقاومت اسلامی فلسطین مؤثر می‌داند، و از رسوایی این رژیم از طریق شبکه ماهواره‌ای، نگران است، از تعطیلی آن استقبال می‌کند و مهر تأیید بر آن می‌زند، اما غافل از این که این اقدامات نمی‌تواند حزب الله را از راهی که برگزیده است بازدارد و یا بر روند رو به رشد محبوبیت منطقه‌ای و جهانی آن تأثیر منفی بگذارد. این ادعا در پی مقاومت چند هفته‌ای اخیر به خوبی به اثبات رسیده است.

حزب الله به شدت تحت تأثیر امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری قرار دارد. در واقع برجسته‌ترین تأثیر خارجی انقلاب اسلامی را می‌توان در چهره حزب الله دید. چرا انقلاب اسلامی به این میزان بر جنبش اسلامی حزب الله تأثیر گذاشته است؟ در پاسخ به این سؤال به مرور مباحث زیر می‌پردازیم:

بین ایرانیان و لبنانی‌ها، علقه‌های فراوانی چون پیوندهای تاریخی علما و مردم جبل عامل با ایران دوران صفویه، فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی روحانی بلندآوازه ایرانی، امام موسی صدر به عنوان رهبر شیعیان لبنان، تشکیلات بر جای مانده از او یعنی جنبش امل، حضور شیعیان بسیار در لبنان، وجود دشمن مشترک (اسرائیل) حمله اسرائیل به جنوب لبنان، کمک‌های انسان دوستانه جمهوری اسلامی ایران محرومان لبنانی، مهاجرت و سکونت دائم مقداری از اتباع لبنان در ایران و... وجود دارد. این پیوندها باعث شده است که انقلاب اسلامی ایران بیش از هر جا در لبنان مؤثر باشد. این تأثیر در زمینه‌های متعددی مشاهده می‌شود. در زمینه فرهنگی، تعداد زیادی از تصاویر بزرگ امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری در نقاط مختلف لبنان به چشم می‌خورد. بر روی دیوارهای آن عکس‌هایی دیده می‌شود که جان خود را در راه مبارزه علیه آمریکا و رژیم صهیونیستی (دشمن شماره یک ایران) از دست داده‌اند. مردان با ظواهر اسلامی در خیابان‌ها در رفت و آمد هستند. زنان ملبس به حجاب اسلامی‌اند و در اجتماعات عمومی، جایگاه زنان از مردان جداست، و مردم لبنان از ایران به عنوان یک دولت انقلابی و اسلامی حمایت می‌کنند [۸].

در لبنان، حزب الله بیش از هر گروه سیاسی اسلامی دیگر، تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران قرار دارد. علاوه بر زمینه‌های مشترک موجود بین ایران و لبنان، انگیزه‌های دیگری موجب چنین تأثیر شگرف شده است. این انگیزه‌ها را می‌توان در پذیرش رهبری انقلاب اسلامی به عنوان رهبر دینی و سیاسی از سوی حزب الله و کمک‌های ایران به حزب الله خلاصه کرد. هم چنین حزب الله از لحاظ اقتصادی و اجتماعی با اعطای کمک‌های تحصیلی به مستضعفان، توزیع داروی رایگان بین بیماران، تقسیم آب بین نیازمندان، ارائه خدمات درمانی به محرومان، البته در پرتو حمایت ایران به شدت فعال است. در عین حال از لحاظ نظامی از اسلحه و جنگ جدا نیست. بلکه برپایه اصل جهاد همواره آماده پاسخ‌گویی به حمله احتمالی دشمن صهیونیستی است و در این باره، اعضای حزب الله لبنان براساس شعار اسلامی امام خمینی (ره) یعنی اسرائیل باید از بین برود، قسم یاد کرده‌اند که جنگ با اسرائیل را تا آخرین لحظه ادامه دهند. در بعد فرهنگی حزب الله شعارهایی را از انقلاب اسلامی به عاریت گرفته و سمبل‌های انقلاب اسلامی را سمبل خود می‌داند. پیروزی حزب الله در دو دهه از فعالیتش علیه اسرائیل در مقایسه با فعالیت ۴۰ و ۵۰ ساله ساف، نشان از سودمندی استفاده از شعارهای اسلامی و جهاد مقدس علیه اشغال‌گران و عدم اتکاء به کشورهای دیگر در مبارزه ضد اسرائیلی دارد [۹].

حزب الله لبنان در بعد سیاسی هم به شدت از انقلاب اسلامی ایران تأثیر پذیرفته است، و بر خلاف جنبش امل به رهبری انقلاب ایران را در دو بعد سیاسی و مذهبی و بر پایه اصل ولایت مطلقه فقیه پذیرفته اند. به همین جهت از مواضع منطقه‌ای و جهانی جمهوری اسلامی ایران حمایت به عمل می‌آورند، و در پی تأسیس حکومت اسلامی مشابه جمهوری اسلامی در لبنان هستند. حسین موسوی رهبر جنبش امل اسلامی در این باره می‌گوید: "ما به جهان اعلام می‌کنیم که جمهوری اسلامی مادر ماست. دین ما، ملکه ما، خون ما و شریان حیات ماست." [۱۰].

۳. نتیجه‌گیری

حزب الله لبنان و حرکت عظیم آن، در حقیقت پرتویی از اسلام است که از مساجد و مراکز روحانی نشأت گرفته و با برخورداری از ویژگی‌های عمیق و حیات‌بخش اسلام راستین، به دور از تنگ نظری‌ها و خود محوری‌های حزبی و گروهی، توده‌های وسیعی از مردم لبنان را در بر گرفته است. حزب الله به شدت تحت تأثیر امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری قرار دارد. در واقع برجسته‌ترین تأثیر خارجی انقلاب اسلامی را می‌توان در چهره حزب الله دید. انقلاب اسلامی ایران در لبنان بویژه بین گروههای مسلمان شیعه تأثیر شگرف و تعیین کننده ای بجا گذاشته و حزب الله را در صدر اخبار خاورمیانه نشانده است. در اخبار خاورمیانه همیشه نام حزب الله لبنان به چشم می‌خورد گروهی که هم از لحاظ ایدئولوژیکی، تشکیلاتی و هم عملکردی وابسته و متأثر از ایران است.

در مجموع می‌توان گفت که علت توفیق حزب الله دو چیز است: اولاً، به مبارزه رنگ اسلامی زد، شعارهای اسلامی برگزید، جهاد علیه اشغال‌گران را اعلام نمود. ثانیاً، بدون اتکا به کشورهای دیگر، مبارزه خود را اداره کرد و آن را به انجام رسانید. که هر یک از این دو علت توفیق نیز، برگرفته از انقلاب اسلامی ایران است.

۴. مراجع

۱. مسعود اسداللهی، جنبش حزب الله لبنان (تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۲)، ص ۱۶.
۲. مسعود اسداللهی، همان، ص ۱۷۲.
۳. روزنامه جمهوری اسلامی (۱۵ اسفند ۱۳۷۷)، ص ۱۶.
۴. محمود حیدر، بررسی تجاوزات اسرائیل به لبنان، ترجمه سیدحسین موسوی (تهران: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه، ۱۳۸۱)، ص ۵۳.
۵. روزنامه همشهری (۱۶ اسفند ۱۳۷۸)، ص ۱.
۶. فصل‌نامه مطالعات فلسطین، سال اول، شماره چهارم (تابستان ۱۳۷۹)، ص ۲۲۹.
۷. اسداللهی، همان، ص ۱۷۳.
۸. دستاوردهای عظیم انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، ج ۲ (تهران: سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، بی تا) ص ۳-۴۸.
۹. مسعود اسداللهی، همان، ص ۱۷۲.
۱۰. جملیه کدیور، رویارویی انقلاب اسلامی با آمریکا (تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲)، ص ۹۹.